

מזיכרונותיו של תומס גבע על עיסוקיהם של הנערים השונים במחנה אושוויץ

אנחנו, הנערים, ראשינו עסוקים הרבה פחות מאלה של המבוגרים בדאגה למשפחותינו, בתאוה לנשים ובסיפורים מפורטים על האוכל הטוב שממנו נהנינו פעם, חשבנו רק לעתים רחוקות על העבר. ההווה הוא שהעסיק אותנו: עמיתינו האסירים מכל רחבי אירופה שאותם רצינו להבין ומהם רצינו ללמוד. הם היו גלויי לב משום שלא היינו שקועים בפוליטיקה ולכן לא היה צפוי שנלשין עליהם. גם לא מיהרנו להיעלב כמו המבוגרים, השטופים בדעות קדומות. נהייתי לבחון את עמדותיהם ומנהגיהם של אנשים אחרים. שום הרגל, מוזר ככל שיהיה, הרהרתי, אינו יכול להיות דוחה אם איננו פוגע באנשים אחרים. רק רוע מכון מראש ראוי לגנאי.

מקלון המרגרינה בן 50 הגרמים, אותו קיבלנו שלוש פעמים בשבוע, היה בעיני משהו למרוח בצמצום על הלחם; עבור כמה מהרוסים הכפריים היה זה מעין נקניקיה מעושנת, שנבלעת כמאכל בפני עצמו, נגיסה אחר נגיסה.

עבורי, להרביץ למישהו פירושו היה שאני כועס עליו; אבל אצל הנערים היוונים זה היה משחק ששמו "Klepsi Klepsi" – כינוי שניתן לגנבה. ככל שחבטת קשה יותר בפניו של חברך למשחק שעיניו מכוסות, כן גדלה ההנאה שבצפייה בו מנסה לזהות אותך מבין המון העומדים המחייכים מן הצד, כולם עושים כמיטב יכולתם להיראות אשמים. אם הצליח, היה זה תורך לכסות את עיניך ולנחש מי מכה בך.

וכן היה גם הנער היהודי מבלגיה שעדיין חי עם השקפת עולם של ילד. לפני שנשלח לאושוויץ והיה לשכני, מעולם לא סידר את מיטתו, לא כיבס את בגדיו, לא תפר כפתורים, לא תיקן גרביים, לא פרס לחם ומעולם לא עזב את הבית מבלי לבקש רשות. "בבית", גילה לי בסוד, "היה לי ראש מלא שערות ואמא סירקה לי אותן כל בוקר בזהירות".

בתחילה היה בוכה אחרי כיבוי האורות, כשגופו הקטן, החלוש, נכרך בתוך זוג שמיכות מחוספסות שורצות פרעושים. "אם אתה באמת רוצה לעזור לי", התחנן אחרי שניסיתי לשווא להרגיע אותו, "תסדר לי את המיטה בבוקר. אני לעולם לא אצליח לעשות את זה בעצמי, ואני מפחד שכולם יענישו אותי בגלל שאני לא מסודר". סידרתי לו את המיטה. אולי היה עדיף להניח לו ללמוד להסתדר בעצמו, אבל פקפקתי אם חיי המחנה האכזריים ימתינו לו עד שייעשה עצמאי.

גם מוריס היה טיפוס מיוחד. צעיר יהודי מיוון, גבוה, מתוח כמיתר, בעל שער אדמוני, נמשים ואף סולד, הוא היה סמל האופטימיות. לראשונה הכרתי אותו כשניסה להביך אותנו בשאלה קשה במתימטיקה והופתע למצוא בפניו שווה ערך לו, אף-על-פי שתחומי העניין שלנו היו שונים זה מזה. במקום לבזבז את זמנו בחיפוש אחר מזון והיכרויות היה מוריס נחוש בדעתו להמשיך ללמוד ולרכוש השכלה. ההמון דיבר על חדשות המחנה ועל המלחמה, אבל הוא

בילה את הערבים עם חבר פולני, פרופסור שלימד אותנו רוסית, פולנית וצ'כית בתמורה לשיעורים ביוונית עתיקה.

מקור: תומס גבע, נעורים בכבלים. ילד ניצל מן השואה, יד ושם, ירושלים 2003, עמ' 150-148.